

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Andreae Alciati Emblemata

Alciati, Andrea

Patavii, 1661

Desdiam abijciendam. Emblema LXXXII.

[urn:nbn:de:bsz:31-127360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-127360)

Desidiam abijciendam.

EMBLEMA LXXXII.

QVIS QVIS iners, abeat. Nam in chœnice figere sedem
 Nos prohibent Samij dogmata sancta senis.
 Surge igitur, duroq; manus assuesce labori,
 Det tibi dimensos crastina ut hora cibos.

COMMENTARI I.

I. **S**EDENT duo viri desides & otiosi, habitu vili & pannoso, alter manu in sinum inserta: ego alterutri malum supponere modium, ut huic insideret, sic enim videtur velle epigramma.

II. **P**YTHAGORAS Samius inter alia recte vivendi præcepta hoc præcipue cōmēdabat: μηδὲ πὶ γαῖνῃ καὶ δίσκῳ. id est: Ne chœnici insidens. Quod Plutarchus de educatione pueror. ita exponit: φεύγειν ἀπὸ γαῖαν, καὶ σπονδῶν, ὅπως τὴν ἀναγκάσαν παρασκευάσωμεν τροφήν. id est: Fugere otium, & prospicere quemadmodam neces-

sarium pavemus cibum. Diogenes Laertius in vita Pythagoræ ait: *In chœnice non sedendum*: id est, ex equo futuri habendam curam; chœnix enim diurna esca est. Huius symboli Pythagorici diuersæ feruntur expositiones, sed hanc Plutarchi sequutus est hic Alciatus, & libro 1. Parerg. cap. 17. cuius explicationem malumus ab ipso repetere (cū sit locus obuius) quam ab alijs quibusq; tamen doctissimis emendicare, ut sumus initio polliciti. Sic itaq; ibi ille: Sciendum est, inquit, apud Athenienses fuisse mensuram tritici, quātum quic- Chœnix quid.

que

que vno die comederet ea erant & maior libra, vocabaturque chœnicis, vel *χαινικόν*, vt interpretes Aristophanis ait. Pendebar autem earum drachmas cl. hoc est, septem & viginti uncias Græcas, vt Iulius Pollux, & Nicandri interpretes scribit: nostra autem mensura sesquilibram: eius chœnicis dimidium drachmarum 75. libra seu libella dicebatur, vt Rhemnius Palæmon ostendit eo carmine:

Attica non minor est, ter quinque hanc deniq; drachmâs,

Et ter vicenis tra dunt expletier vnam.

Igitur iuber cōstitutio duas libellas, id est, chœnicem vidualis substantiæ custoditis præstari: quod etiam olim fieri solitum ostendit Pythagoræ symbolum, *Super chœnicem non esse sedendum*: id est, non debere quenquam præsentis cibo esse contentum, sed potius aduersus legem Euangelicam de crastino sollicitari. Sic & Corinthii *χρῆσις κρηττα* dicti, quod pluribus seruis abundarent, quibus demensum, seu, vt in Euangelio Lucæ dicitur, *στρωματιον* quotidie præstandum erat. Id singulis mensibus erat apud Romanos quaterni modii, vt scribit in Phormione Terentiana Donatus. Hactenus Alciatus. Vide plura in adagio. *Cibum in matellam ne immittas.* & *Chœnici ne infideas* & apud Pierium Valer. Hieroglyph. lib. 56. præter ea, quæ in Prolegomenis de symbolis Pythagorici dicta sunt.

III. Iners.

QVIS QVIS iners] quicumque sine arte, otiosus, & ignauus est, nihil operis aut artis facit. Cic. 2. de Fin. Sed lustremus animo non has maximas artes, quibus qui ca rebant, inertes à maioribus nominabatur.

In chœnice figere sedem] feriari ob spem demensū diurni.

Nos prohibent] prohibemur ex Pythagoræ symbolis.

Pythagoras.

Samij senis] Pythagoram dicit, grauem illum & seuerum Philosophum, à Samo patria Samium dictum, vt refert Iustinus lib. 20. histor. & nos plura de eo diximus Eblem. 17.

Pythagoræ symbolum.

Dogmata sancta.] Pythagoræ symbola oraculorum instar à præcis celebrata sūt. De his Plutarchus variis locis: quæ symbola certatim à vitis doctis exposita sunt. Ex veteribus nominantur Anaximander Milesius iunior, & Polyhistor, Alexander, quorum libri temporis iniuria perierunt, Plu-

tarchus, Athenæus & Baertius non perpetua disputatione, sed hinc inde multa explicuerant. Ex recentioribus Philipp. Berroaldus, Erasmus, Phorcinus, & Gregorius Gyraldus in ea re sedulam operam nauarunt.

Manus assuesce labori] apta & compone te ad laborem. Verbum hoc, *assuesce*, (inquit Minos) frequentatiuum vel naturæ neutrius pro actiuo malè vsurpari, me non longè antè monuit Fornerius IC. doctissimus, vel aliud agens: cui ego, vt in ceteris, facile assentior. Malum ergo dicere:

---Duroq; manus compone labori.

Crastina ut hora] id est, crastinus dies. *Hora pro die*. Synecdoche: Hora autem pro die poni, alibi monuimus. Virg. 1. Georg.

---Nunquam te crastina fallat

Hora.

IN CVLCA TVR hoc symbolo Pythagoræ, non esse indulgendum otio & desidia, nec in diem, vt aiunt, & citra futuri temporis præmeditationem viuendum; sed strenuè laborandum, & sua quemque industria sibi vitæ necessaria, ne in posterū ea desint, lucrari debere. Labores enim bonis viris, & senectuti optimum esse obsonium, ait Xenophon in Oeconom. Sed & Diogenes interrogatus, quid mortalibus in vita miserimum esse existimaret? Respondit, senectutem inopem. Itaq; laborandum iuueni, vt seni commodior viuendi facultas suppetat; & vt quidā rectè admonuit, viaticum ad senectutem semper recommendandum: quæ timenda eò quod non veniat sola, sed quamlibet secum afferens querelam. Appositè nos Germani:

Labor senectutis obsonium.

Gedenck lung an den alten man,

VVillstu zu lezt nicht besulen gan.

Proinde meritò Respublica omnis liberaliter instituta segnes & laborum otores expellit & execratur. Institutum celebre laudatur Atheniensium (profectum illud quidem ab Indis & Aegyptijs) quo inertia & otii iudicio publico damnabantur. Nam singulis annis statoque tempore ciues in iudicio sistebant, exposituri, quo quæstu, quaq; arte viuerent. Et Corinthi Periæder hunc morem instituit, vt si quem splendidius obsonari animaduertent, exquirent vndenam sumptus ille suppetere: si esset vnde illud vitæ genus tueri posset, sinebant vti: si facultatum modus non esset, iubebant hominè moderatius viuere.

Institutum Atheniensium.

re mi dicto esset audiens, multa damnabatur; at si nihil omnino haberet, nihil omnino ita splendide viueret, curabant interficere, quia hunc furem esse aut prædatorem, aut calumniatorem necesse esset. Ea fuere veterum instituta, hi mores: sic enim censebat ignauium & nullius in gremio hominem indignum esse, qui vitæ commodis fruere-
 tur. Præclara se mihi offert oratio Tiberij in senatu, qua respondit M. Hortalo, nobili iuuenti, cui inopi Augustus antè succurrerat, vt suum ordinem seruaret: sed postea cum se, suosq; liberos, quos multos habebat, sustentare non posset, Tiberium Cæsarem rogauit, vti noua liberalitate iuuaretur. Cui sic Tiberius: Si quantum pauperum est, venire huc, & liberis suis petere pecunias cœperint, singuli numquam exfatiantur, Respub. deficiet. deinde, quod si ambitione exhauserimus, per scelera splendendum erit. Dedit tibi, Hortale, Diuus Augustus pecuniam, sed non compellatus, nec ea lege vt semper daretur, languescet alioqui industria, intendetur socordia, si nullus ex se metus, aut spes, aut securi omnes aliena subsidia expectabunt, sibi ignaui, nobis graues. Corn. Tacit. 2. Annal. Refert Sabellicus, apud Florentiam patrio instituto in eos animaduerti, qui otiose & ignaui in ea ciuitate agunt. Expostulatus enim eorum quispiam, vnde victum sibi comparet, nisi rationem possit explicare, qua vitæ probe integritatem, vt sceleris conuictus plectitur, aut vt ciuitati perniciosus eicitur. Tale profectò debet esse ignaui hominis malèque feriatum premium, *κοιμῶντος γὰρ ἰδενός ἀξίος*, ait Plato, dormitans nulla re dignus est: quo quidem inuinit, eum numquam ad summam virtutis laudem peruenturum, qui duram & asperam illius callem numquam fuerit ingressus. Siquidem *ῥεῦγορ μύλην, ἀλριτα*

Disium
Tiberij.

Institutum
Florentinum.

ρεῦγορ, qui fugit molam, fugit farinam. Vnde merito vt studiorum labores sequitur gloria, sic ignauiam contemptus & inopia comitantur. Apud Lacones prouerbio celebratum est; Admota manu fortunam esse inuocandam, quo significabant, sic esse inuocandos Deos, vt simul & manum apponamus, & nostram addamus operam, alioqui frustra inuocari. Verum est, numini acceptum ferri oportere, si quid in actionibus hominum prosperè cedit; Sed non fauet numen ociosis & pigris. Vult sua munera ad nos per nostram venire industriam, ne stultum videatur, si faueat dona ipsius contemptibus. Et quid potest esse nequius aut scelerius, quàm tempus, rem scilicet preciosissimam, somno inertiaq; transigere. Qui enim desides, ignaui, & osecitantes viuunt, non hercule magis viuunt, quàm stolidæ pecudes, & meræ bellæ; neq; enim viuunt, sed spiritum trahunt, sicut pecudes solent. Vnde non immeritò Solon in suis legibus inertiã hanc, turpemque ignauiam seuerissimè culpauit: Qui desidiam, inquit, sectatus est, is accusantibus esto obnoxius. Idem symbolum de chœnice Plutarchus ita exponit in Symposiacis, vt ex præsentimēsa semper aliquid in futurum relinquamus, & hodierno die crastini meminerimus: re siquidem parata non erit ulterius consultandum, vt ille bonus vir hospitem eludit (ne rebus ferijs ioci desint) cum enim satur recederet, & ex reliquis capum integrum coctum in manicam coniecisset; interrogante hospite, quid eo facturus esset, in crastinum se asportare, dixit: cui eum subiecisset hospes: Atqui lex nobis præscripta est, ne de crastino cogitemus. Suscepit ille: Pareo igitur legi, qui hoc prandio mihi destinato, nihil quidquam ero super crastino sollicitus.

Disium
Laconum.

Zocus.

